САҤА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУҺУН ХАҺЫАТА.

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ 18 КҮНҮТТЭН ТАХСАР.

№ 63 (8016). ✦ 1996 сыл ыам ыйын 28 күнэ. Оптуорунньук ✦ Сыаната—1084 солкуобай.

ҮБҮЛҮӨЙ— ҮЛЭ ТҮМҮГЭ, БЫРААҺЫННЬЫК

Ыал буолар ыччат дьоҥҥо сылаас эркиннээх, итии дьиэлээх буоларга алгыыллар... Кырдьык, ордук биһиги курдук тыйыс айылҕалаах, уонньуктаах үһүн тымныылаах дойдуга сылаас дьиэ—дьол. Онтук да буоллаҕ, сыл аҕыс ыйыгар тохтоот-хаппат туһугар туруулаһабыт, мөккүһэбит. Бу биир киһи, ыал кыаҕын таһынан, бүтүн республика Правительствотын таһымыгар туруоруллар сүҥкэн социальнай, онтуу таһынан экологическай боппуруос.

—Суукката 20—25 тонна конденсат (убаҕас оттук) ороскуоттанар. Быйыл кыһыҥы Кыһыл Сыырдан тиэйэн туоратабыт. Автомашина биир кырыымтыгар (16 тонна курдук) 12 мөл. солк. төлөнөр, итинно аны сырьетун (газоконденсатын) сыаната, ол эбэтэр 10-ча мөл. солк., эбиллэр,—диир «Техкоммунэнерго» предприятие Чурапчытааҕы филиалын директора Е. Е. Борисов.

Улуус киинин кыстыгын быһаарар соҕотох тэрилтэбит сылаас туһугар күннэтэ өхсүһэр ороскуота. дьэ итинник. Сууккаҕа 20-тэн тахса мөл. солк. тахсар. Филиал 9 котельнайы хаачыйарыттан 4-дэ квартальнай дэнэр. Олор убаҕас оттугунан үлэлииллэр, эбэтэр Чурапчы сэлиэнньэтин объектарын 75 бырыһыана оттук бу көрүҥүнэн сылытыллаллар. Бу улахан ситиһии. Холобурдуохха. Үс сылтан бэттэх бу өҥөнөн хаачыллар буолбут сэлиэнньэ бастакы кварталын олохтоохторо, онно киирэр тэрилтэлэр. «Махталбыт улахан, суруйар дьоҥ тиэрдиҥ, биллэрэ этигит»,—диэллэрин тус бэйэм илбэхтэ истэбин. «Аны, уруккубут буолбатах, умнубатар киһи, быйыл кыһын тымныыны билбэтибит», —диэбитэ сотору таҕыта эмиэ бу кварталга утары олорор дьиэ хаһаайката А. Ф. Алексеева. Киһилэр өссө аллара этажка квартиралаахтар. Итиннэ дьон болохтоон олорор бастакы, иккис кварталларын олохтоохторун манньаха хабааннаах үгүс махталларын тутэйкиэ туһанан (бу сезоҥҥо филиал тэриллибитэ 20-с сезонун бэлиэтиир), дьэ бүгүн тиэрдэбин. Хаачыйар тэрилтэҕэ дьон-сэргэ махталыттан ордук үчүгэй суоҕа буолуо.

Үбүлүөйүнэн ыам ыйын 24 күнүгэр тэрилтэ ыһыах ыста, быраабынньык тэрийдэ. 100-чэкэ үлэһиттээх бөдөҥ производственнай коллективы эҕэрдэлии улуус дьаһалтатын баһылыга И. С. Сивцев уонна сэлиэнньэ дьаһалтатын баһылыга А. Р. Саргыдаев тиһтыыны кэллылар. Иван Степанович, чуолаан, саҥа технологияны, убаҕас оттугу баһылааһыҥҥа үлэни үрдүктүк сыаналаата уонна директор Е. Е. Борисовы улуус Бочуоттаах грамотатынан, операторлар И. Е. Баишевка, Н. Н. Окоешниковка, И. П. Лонгиновка, А. Е. Герасимовка, В. Н. Кеекофонтовка харчынан бириэмийэлэри туттарда, оттон Анатолий Романович сылаайы ылаачылар аатта рыттан баһыыба-махтал тылларын этэн туран, телевизор бэлэхтээтэ.

Мин үлэһиттэртэн сезону хайдах түмүктээбиттэрин, үбүлүөйү туох саҥааларданах көрсүбүттэрин билсэйбэбин.

В. Н. Петров, мотористар биригээдэлэрин бригадьыра:

—Өрөмүөнү үчүгэйдик ыыппыппыт билла. Сезону хайа да сыллааҕар холкутук туораатыбыт. Улахан алдьаныы суох. Бирэгээдэбэр 4 үлэһиппит. Тус бэйэм бу тэрилтэҕэ үлэлээбитим 15 сыл буолла, онтон 10-с сылын бригадьырдыыбын.

Н. А. Макаров, Я. С. Монастырев, операторлар:

—Бастакы, иккис кварталлары хаачыйабыт. Үксүү-сэмэл суох. Хата, хайҕалы син истэбит. Оператор-машинистар ахсаабыт. Үлэбит кэмнэйигэр хаһыыс аныыппыт иннигэр уонна ол тоҕсунньуттан ыла кэлэ да илик. Бу өртүнэн бюджетнай тэрилтэлэри ордук санныбыт. Хаачыйар тэрилтэлэрбит да төлөбүр испэттэр. Улахыйыылаахпыт Былырыыныттан көрөр объектарыгар туох алдьаныы тахсар да, бэйэбит туоратабыт, слесардыыбыт. Туспа слесардар диэн суох буолбуттара. Ол оннугар биир мотористар бирэгээдэлэрэ баар. Улахан саахалланыыга, мотуор алдьанныгына эрэ ыҥырабыт.

Е. К. Монастырев, пенсионер:

—Нэр орто оскуола котельнайыгар үлэлээн бу тэрилтэттэн пенсияҕа тахсыбытым. Сүрдээҕин кореллер, нэсилиэ-мууһун аҕалан биэрэллэр. Уһун кук үлэлээбит, бу ыараханн үлэҕэ миккиллибит киһи туруорсуум, баҕам биир: 25 сыл үлэлээбит, кочегардарга үгүөлээх аатын иҥэрэргэ диэн. Хаппык баҕарар үлэ биир тэҥник сыаналаныахтаах. Туруорсуохха наада.

В. А. Сидоров, оператор:

—Орто оскуола котельнайыгар оператордыыбын. онно үөрэнэн докуон ылбыппыт. Эрдэ почтаҕа 22 сыл үлэлээн баран манна кэлбитим 2-с сылын. Сөбүлээтим. Бу рыногка көмүскэллээх тэрилтэ. Хамнас кэлбэтэҕин иһин, куулунан бурдук, саахар, хаас этигэр тиийэ хаачыйаллар. Ол өртүгэр мала дьыастар.

Тэрилтэ—сэлайаачылыттан. Онуук буолладына бүгүн филиал директора Е. Е. Борисов ааҕыраһыгар элбэх махталы-хайҕалы иһиттим. Чахчыта, астыыр салайааччылара эбит. Ол, уу хараххa да этиллибэтэр, хас тылларыгар, сыһыаннарыгар баар. Итэ кэлэппит да дьонун түмүбүттэхтэрэ. Егор Егоровичтан бэлиитэ сүрүн проблемаларын—хамнастарын ыйыталаһабын.

—Хамнас онуук ыара буолбатах. Ыйга үлэһиккэ 2-3 мөл. солк. тым сиригэр сөп курдук. Чааһынан, тарифка олоҕуран ылаллар. Хата, ол кэмигэр кэлэрин ситиспэбит сөп этэ. Ол кыаллыбат. Бу ыһыахпытынан быйылгы сезону түмүктээтибит. Үлэһиттэр бары уопуска ылаллар. Өрөмүөҥҥэ хамнас, үп-харчы көрүллүүтэр эрэ үлэлиир миэстэлэригэр ыҥыртыахпыт. Кэлэр сылга уматык тарыҥа газоконденсатка буолбакка, нефтепродуктаҕа (сырой нефтэ) оҕоһуллуо диэн буолар. Онон чуолкайа биллибэт. Дьон, коллектив балаһыанньаны өйдөөн сыһыаннастылар, үлэлээтилэр. Стабильнай, биир тэҥник үлэлиир коллектив үөскээтэ. Бэрээдэк да хаһан кугаҕана суох, дьуһуурустуба кэмигэр килиэтинэ үрдүк, үлэ кэмигэр ис дьыала отделыгар аҕалыллыы эгии курдук көстүү суох. Тэрилтэ сыл устата биир да быраабыннныкка өрүөбэт, оҥу бэлэтээбит, оннооҕор Саҥа Дьылы ылаачыыбыт суох. Сылга биир быраабынньыктаахпыт—ыһыах. Ол сезон түмүктэнэрэҕинэ, бу кэмнэ ыыталлаачыы. Уратыта диэн быйыл үбүлүөйбүт бэлиэтээр,—диир директор.

Кырдьык, биир өйдөөх саҥаалаах олохтоох коллектив үөскээбитэ көстөр-биллэр. Атын туора сиргэ халбарыйыан баҕалаах киһи баара костүбэт. Тотторугун, бу рыногка хайа да тэрилтэтээҕэр балачча көмүскэллээхтэрин ахталлар. Тэрилтэ 20 сыллаах үбүлүөйүн чэллээх, үлэҕэ бэлэхтэх көрсөр.

Онон үлэ түмүгэ—сэргэ тула ыһыах, быраабыныык тардыллыан тардыллына. Бу торгуну Н. Заболоцкая салаваачылаах «Айыллаан» Сылгыалар киинин коллективыттан кэлбит дьоҕус бөлөх өссө байытта, киэргэттэ. Түөлбэлэн олоруу кэмиттэн сынньалаҥҥа филиал специалиһа Х. Д. Дьячковскай тэрийиититэн киэҥ программалаах спортивнай күрэхтэһии эмиэ биир көхтөөхтүк ыытыллыла. 5 дистанциялаах эстафетаҕа 4 хамаанда кыттыбытыттан механизатордар кыайыылааҕынан тахсаллар. Мас тардыһыытыгар ыйааһыннарынан I—II миэстэлээхтэр сыаналаах бэлэхтэринэн бэлиэтэннилэр. Оттон ырыа конкурсугар күрэстэспиттэр өйдөбүнньүк сувенирдары ыллылар. Ол кэнниттэн оһуокай саҕаланар.

Эрэллээх дьэбит курдук, сылааһынан хаачыйар тэрилтэ ыһыаҕар аламай Күн куйааһа сатыылаата, чаҕылычы көрдө, нъургуһуннаах кырдал тэлиэ талаанна, туох тыа суугунуу оонньоото.

С. СЕМЕНОВА.

В. В. НИКИФОРОВ—КУЛУМНУУР ТӨРӨӨБҮТЭ 130 СЫЛА

Ыам ыйын 23 күнүгэр уһулуччулаах общественнай-политическай деятель, саха норуотун сырдатааччы Василий Васильевич Никифоров—Күлүмнүүр төрөөбүтэ 130 сыла туолуутугар анаммыт дьаһаллар, сүрүннүүлэр, түмүктэннилэр. Көрдөөһүннэр, матырыйааллар таһсыылара салҕаныахтара. Ол туһунан Опера уонна балет театрыгар үөрүүлээх биэчэри аһарыгар А. Томтосов этэ.

В. Никифоров—Күлүмнүүр туһунан дириҥ ис хоһоонноох этиини СР Президенэ М. Николаев оҥордо. Киһи хаан-уруу норуотун общественнай өйүн-санаатын уһугуннарыыга үбүлээр элбэх өрүттээх үлэтин, политическай событиелары кытта икса сибээстээҕин, улахан мыслитель, сырдатааччы, суруйааччы, журналист буоларын кэпсээтэ.

Биэчэр кыттыылаахтара Уус-Алдан улууһун дьаһалтатын баһылыга А. Миталкин, суруйааччылар Н. Федосеев, С. Шевков, үбүлээр хос сиэннэрэ Альбина уонна Анна Никифороваалар, үөрэнээччи Туйаара Иванова этиилэрин бэркэ болҕойон иһиттилэр.

Ыам ыйын 23 күнүгэр баллиилээх үчүгэйдэр. В. В. Никифоров—Күлүмнүүр баай нэһилиэстибэтин чинчийээччилэр кыттыылаах научнай-практическай конференция буолла. Биэчэргэ уонна научнай-практическай конференция үлэтигэр үбүлээр аймахтара уонна чугас дьонноро, Уус-Алдан улууһуттан, төрөөбүт-үөскээбит Дүпсүн нэһилиэгиттэн элбэх киһилээх делегациялар кыттыыны ыллылар.

■

УРДУК НАҔАРААДАНАН!

Государствоҕа үтүөлэрин уонна үгүс сыллаах үтүө суобастаах үлэтин иһин «Аҕа дойдуга үтүөлэрин иһин» II степеннээх орден медалынан Российскай Федерация Президенэ Борис Ельцин 1996 сыл ыам ыйын 7 күнүнээҕи 672 №-дээх Ыйааҕынан **МАКАРОВ Григорий Константинович**—Мугудай орто оскуолатын учуутала наҕараадаланна.

■

НЭҺИЛИЭННЬЭБИТ ТӨҺӨНҮЙ?

Статистика Госкомитетыгар биллэринэн, 1996 сыл саҕаланыытыгар республикаҕа 1022,8 тыһыынча киһи олорор. Итинтэн куораттарга уонна улуустар киинэригэр олорооччута 657,8 тыһыынча, 365 тыһыынча киһи тыаҕа олорор.

Ааспыт сылга 15,7 тыһыынча оҕо төрөөбүт, 10,1 тыһыынча киһи өлбүт. Ити кэмҥэ республикаттан 18,2 тыһыынча киһи барбыт.

1995 сылга ортотунан 1000 мал буолааччылартан 579 арахсыбыт.

■

САХА СИРИН НОРУОТТАРЫН СПОРТИВНАЙ ООННЬУУЛАРА

Бу ооньуулар программаларынан күрэхтэһиилэр улам тэтимирэн иһэллэр уонна Бороҕонго бэс ыйын бүтүүтүгэр түмүктэниэхтэрэ. Волейболга, мини-футболга сүүмэрдиир зональнай күрэхтэһиилэр хайыы-үйэҕэ ыытыллан тураллар, дуобакка, саахымакка, хайыһарга, көҥүл тустууга республика чемпионаттара түмүктэммиттэрэ. Бу түөрт көрүҥҥэ, бырыллааһын түмүктэринэн, 12-лии очколаах Уус-Алдан улууһун уонна СГУ спортсменнара бастаан иһэллэр.

■

ТЭРИЛТЭЛЭРГЭ 50 БЫРЫҺЫАН ҮРДЭЭТЭ

Ыам ыйын 1 күнүттэн республика предприятиелэригэр уонна тэрилтэлэригэр телефонунан кэпсэтии иһин төлөбүр 50 бырыһыанынан үрдээтэ. Билиҥҥи биир телефоннаах буолууга 208 тыһ. 800 солкуобайы төлүүргэ тиийэҕин. Дьокуускайдааҕы телефоннай станция плановай отделыгар быһаарал-ларынан, бу суума Россия үрдүнэн ылыллыбыт көрдөрүүтээҕэр үрдүк, ол оннугар республикаҕа телефону туруоруу сыаната атын регионнардааҕар арыый да чэпчэки. Ол да иһин Дьокуускай олохтоохторо итинник өҥөнөн туһанарга сөҥө ыксаабаттар быһыылаах.

■

ВЕТЕРАННАР ОРТОЛОРУГАР ААН ДОЙДУ ЧЕМПИОНА

Көҥүл тустууга мастердарга аан дойду Болгария Варна куоратыгар түмүктэммит бэһис чемпионатыгар 24 государствоттан 250 спортсмен кыттыыны ылла. Манна Уус-Алдантан бааһынай хаһаайыстыбатын салайааччыта Анатолий Константинов чемпионнаата. Томпоттон Егор Борисов, Иннокентий Кочкин (Дьокуускай) үһүс миэстэлэстилэр.

СИА.

Чурапчы эдэр сааһа

Ыччакка аналлаах таһаарыы

ЫЧЧАТ... ОЛ ААТА—ПРОБЛЕМА

Ыччат хайаан да туох эмэ проблемалаах. Ол чуолкай. Киһи үөрэҕэ, идэтин, үлэтин талыныыта, тиһэҕэр, ыал буолуута, оҕолорун ииттиитэ—барыта ииигэр. Бу проблемалары ыччакка бэйэтигэр эрэ сонноотоххо, олохо ниэстэтин булунуута, биллэн турар, ыарахаттардаах. Дьэ, ол да иһин, ханна да урукку ыччат союзтарын, комсомолу солбуйа кииилэр интэриэстэрин көрөр-истэр, ол проблемаларыттан үлэлиир ыччат салайааччылара баар буоллулар, улууска ыччат управлениета үлэлиир.

Ыччат ханна да ыччат Нитэрнэһэ да, сүрүннэн, биирдиги. Ол да иһин, Төлөй нэһилиэгин ыччакка салайааччытын Людмила Максимованы кытта көрсөн кэпсэтистим. Бэрт сэргэх, тыллаах-өстөөх ыччат. Үлэ да ол тэҥэ, былаан-ной торумунан, сүнньүн булуох курдук эбит.

—Үлэбитин ааспыт сыл сэтинньититтэн саҕалаабыппыт. Ыччат сылынан бэйэбит нэһилиэкпит иһинэн программа оҥостон үлэлиибит. Комиссиялаахпыт. Председателинэн нэһилиэк дьаһалтатын баһылыга И. Н. Аммосов, мин солбуйааччынан бигэргэммиппит. Комиссия састаабыгар чилиэннэринэн нэһилиэккэ баар бары тэрилтэлэр бэрэстэбиитэллэриттэн, биллэн турар, ыччаттартан, киирбиттэрэ. Билигин комиссия түһэсэ икки нуннынахтаатыбыт,— диир Людмила.

Программалара ыччат бары интэриэһин, эйгэтин хаба сатыыр былааннаах оҥоһуллубут. Холобур, майгы-сигили, патриотичес-кай өртүгэн иитии, үлэлээх буолуу, спорт, туризм, чэбдик олох боппуруостара хабыллыбыттар. Ол быһыытынан сорох дьаһаллар саҕаламмыттар. Ол курдук, нэһилиэккэ физзал тутуутун көрүөт тутуутунан биллэрбиттэр. Манна аҕ тыыбынай кыттыыны ыччат ытык иэһинэн ааҕан, маһын соҕотуоккалааһыныгар субуотунньук биллэрбит. Кырдьыга, дьоҕус нэһилиэккэ общественнай объектар суохтара рай. Билигин оскуола спортзалыгар дьарыктаналлар, кэнүллүүллэригэр баһыыба. Аны кыһын аҕарыттан саҥа Культураларын дьиэтэ тоҥон турбут. Ыччаттар нэһилиэккэ ыытыллар бары дьаһалларга кыттыыны ылалларын таһынан, бэйэлэрэ кох-нэм буолан, илингэ ылан: «Кордоох спарта-ры», дьиэрбалгыныы ыы-лааннаан олороллоро. «Саҕах» реабилитационнай киин манна «Сигма» филиалын аһан үлэлэтэр, председателинэн Н. Н. Ооһеашников талыллыбыт. Сэһэргэһээччим бу «Ситимеары» уонна олохтоох дьыо кэргэн специалиһын эмиэ киирсэхтэрин уонна ол сыыһатын сатаар. Маны аһаан ыччат конференциятыгар туйа кэпсэтиигэ туруорбуттарын, туруоркубуттарын ахтар. Киэтэ буолбатах, кырдьык, дьиэгэ осуда ылыыта олус эккирэтиһиилээх. Биэрэр саҥата ыччат өрө тэбиллэн хаалара үгүс. Онон кытта ыкса сибээстээх үлэ дьиилэрин тоҕоҕолоон кэпсиир. Итинник бииргэ былааннаан «Эдэр ыаллар» куфуунтарын үлэлэталлэр, түөлбэлэриҥин ыытыллар спортивнай күрэхтэһиилэри түмүктүүх буолбуттар.

Эдэр ыалларга болҕомто улахан. Дьиэ тутууларыгар оскуда ылан биэрэргэ кыһанабыт. Онуоха түс бэйэлэриттэн сайабылыанньа ирдиибит. Кырдьык, бу рыноккa тастан көмөлөһөр дьоно суохтар ыктараллара ханна барыай. Хамнас кэлбэтэ эмиэ проблема,—диэн кыһалҕа оҥостон үлэлэһэр боппуруоһун таарыйар ыччат салайааччыта.

Аһаан дьарыктанар буолан, бу өртүгэр бэйэтэ саныалардаах эбит. Эдэр ыал дьаһгэ 40-ча саастаах дьон маннык кииилэр тустарыгар сүүрэр-туруорсар дьон баалларa туох эмэ эрэли үөскэтэр. Оннук даҕаны, Нэһилиэккэ дьиэ тутуутугар аһаан бариллар осудаттан бырыһыанныыа эдэр ыал тиксэрин курдук дьаһаммыттарa хайҕаллаах. Ити эрэ буолбатах. Олох уларыйан, ыраан, эдэр ыаллары кытта ыкса сибээстээхтик үлэлии сатыыллар эбит. Дьиэ кэргэн специалиһын кытта кыамматтарга, кыра хамнастаахтарга көмөнү оҥоро сатыыллар.

—Кырыы сир буолан, эдэр дьон бу кэлин саҥа олохсуйа сатаан эраллэр. Туох баар үлэбин кииилэргэ тирэҕирэн ыытабын. Холобур, «Ыллык» ВИА-быт улууска биллэр. Ону Афанасий Захаров салайар. Киһи үүтүгал кэргэниннин бары культурнай-массовай дьаһалларбытыгар кохтоохтук ылыттаалар. Итинник эдэр ыал нэһилиэккэ элбох.

Бу сангардыыгыта, анаммыт ыччат салайааччыта итинник нэһилиэгин ыччатын ситиһиилэрин, үлэтин бочуумнаан, кэпсиирэ киһиини эрэ сэргэҕэлэтэр. Быыһыгар «босхоломмута» үлэһит этим буоллар диирин истэ соньуйаҕым. Оннук эбитэ буоллар, кырдьык, маньык сыгыы-хотуу эдэр кэйи өссө таһаарыылаахтык үлэлиэҕэр саарбахтаабаккын. Билигин бэйэтэ хамнастаах үлэтин таһынан бу ыччаты кытта общественнай төрүккэ үлэлиир. «Туруорсабыт» диир киһи. Итини бары нэһилиэктэргэ босхоломмут ыччат салайааччыларын туруулаһалларын этэр.

Людмилаттан бүгүн чопчу түгүнан дьарыктанарын интэриэһиргээн ыйытабын. «Субуотунньугунан, студеннарынан, дьаарбанканан...» диэн буолла. Оттон иннинки былаан, итэ программаларыгар курдук, үгүс. Кылаабынайа, ол сүнньүн булан, салаллан эрэрэ астынныарда.

С. СЕМЕНОВА.

Фестиваль. Антонио Руссо ытыы хаалла...

—Академгородокка түһэрдилэр. Олус ыраас, куох. Кэмпиэтин суутун хаһаа бөҕү бараҕар урна кэлиэр диэри тута сылдьаҕын. Тутууну ыталларыгар биһиги курдук тула маһы барытын кэрдибэттэр эбит. Дьиэлэрин ойуур иһигэр аҕалан чом-баачы олордубулаан кэбиспит курдук. Мастара сүүһүнэн сылларга үүммүт баараҕайдар,—Дмитрийдээх Николай бэркэ сөҕөн кэпсииллэр. Харахпар биһиги буоруннан өрүкүйэр Чурапчыбыт, бөҕүнэн толору Дьокуускайбыт уулуссалара элэгиэһэн ааһтылар...

Кииилэр—«Табык» ансамбль салайааччыта Д. Д. Попов уонна киин өрлиһэ улуустааҕы үөрэх управлениетын специалиһа Н. М. Сибиряков—субу сотору утааҕыта Новосибирскайга ыытыллыбыт «Интерпэдвалдэ» кыттан кэлиилэр. Кэпсээнибит ол туһунан.

—Ыччаттар норуоттар икки ардыларынааҕы улахан форумнара буоллаҕа. Дьэ, тоһо киһи, хантан мустубутуй?

—Форумҥа барыта 200-чэкэ ыалдьыт, ол иһиттэн аҕара кыраныысса таһыттан, сырыттылар. Голландияттан, Америкаттан, Испанияттан, Италияттан, о.д.а. сирдэртэн бааллар. Ыччат тэрилтэлэрин бэрэстэбиитэллэрэ кэлбиттэр. Араас көрсүһүүлэр, конференциялар, дискуссионнай кулууптар тиһигин быспакка ыытылыыллар. Биһиги сорукпутунан «Интер-арт» музыкальнай фестивальга кыттыы этэ.

—Ити фестиваль туһунан сиһилии сөбүс сэһэргээҥ эрэ.

—Москваттан, Туваттан, Санкт-Петербургтан, Германияттан, Америкаттан барыта 9 бөлөх кытынна. Биһиги ордук «Ят-ха» диэн тувинецтар ансамбллаларын астынныбыт. Туох да булкадаһыга суох этническэй музыка араас көрүҥэ. Бэйэлэрин народнай инструменнарыгар доҕуһуоллатан хабарҕа ырыатын толороллор. Санкт-Петербург, Москва ансамбллара американскай музыкаҕа оттоллор. Таһымнара намыһах. Биһиги да радиоттан, телевизортан, записттан истэн син билэр буоллахпыт. Оттон Нью-Йорктан сылдьар Тим Стронг, киһи нерг, опера ырыаһыта, толоруута, дьэ, кырдьык, үчүгэй. Барыбытыгар форум программатын, манна кыттар дьон туһунан билиһиарыылаах кинигэни биэрбиттэрэ. Онно Тим туһунан «Если в блюзе мистер просто хорош, то в джазово-бродвейском репертуаре просто бесподобен» диэн суруйбуттар.

—Эһиги тугунан кыттыыныгыт, көрөөччүлэр хайдах ылыннылар?

—Харчы суох буолан, барабааныга оонньуур уолбутун илдьэрбэтэхтэрэ. Онон 2 сыл сыралаһан бэлэмнээбит композициябыт туһаныллыбата. Быһата, кыахпытын толору туһамматабыт. «Сир түгэҕиттэн» уонна «Ааны айыы» диэн ырыаларбытынан кыттыыныбыт. Көрөөччү олус үчүгэйдик ылынна. Өссө «оонньоон»,—диэн көрдөһөөччү элбэх. Сценаттан түһүөхпүтүттэн кэпсэтээри эккирэттилэр. Биир Алтай уола букитэн ытыы сылдьар. «Эһиги музыкаҕыт үйүлҕабын уһугуннарда, наһаа улахан энергия ыллым»,—диир. «Новосибирские новости» хаһыат корреспондента Елена Дуда интервью ылла, кассетаҕытын ытааран диэн көрдөстө. Артем Троицкай диэн Москваттан сылдьар дойдуга биллэр музыкальнай критик: «Саха музыката олус универсальнай, атын омуктарга отон киирэр күүстээх»,—диэн сыаналаата. Оттон бу кинигэҕэ (бин эрдэ этиит кинигэбэр) маннык суруйбуттар (уолаттар «Табык» туһунан суруллубут страницаны була өхсөн биэраллэр): «Творчество музыки «Табык» представляет собой удивительное сочетание народных якутских мелодий и классических канонов рок музыки. В своей работе группа использует как традиционные, так и современные инструменты, воссоздавая на сцене мистическую атмосферу шаманского обряда и передавая его психологическое напряжение». Биһиги музыкабыт арҕааҥы уонна илиҥҥи этническэй музыкалар икки ардыларынан эбит.

—Атын бөлөхтөрү кытта ыкса билистигит дуо?

—«Тихий театр» диэн Александр Куприянов бөлөҕүн кытта чаас аҕара бииргэ оонньоотубут. Александр бэйэтин кытта ыкса билистибит. Олус интэриэһинэй, кимиэхэ да маарыннаабат уратылаах киһи. Философ, поэт, тылбаасчыт. Кытай философтарын кинигэлэрин тылбаастыыр эбит. Биһиги олоҥхобутун бэркэ билэр. Олоҥхо хоһууллара биһиги норуоппут философиятыгар олус чугас. Студиятыгар биир да билиҥҥи инструмент суох. Улахан бааҕайы алтан тэриэлкэлэр, кыраскай тимирдэр, чуорааччыктар ыйаммыттар. Олору охсон музыка таһаарар, хабарҕатынан ыллыыр. Ансамбла атын инструменнарга оонньуур. Дьиктии үчүгэй.

Александр түс олоҕор да уратылаах. Үс сылы быһа хайаҕа дьиэ туттан соҕотоҕун олорбут, атах тангаһа диэни билиммэт. Ыллыырыгар биэс сиргэ чүмэчи уматар. Биһиги: «Сулус дуо?»—диэн ыйыттахпытына, оттукабыт киһи бэлиэтэ үһү. Мөһөкөлинигы умнатан ыһаардар, ол аата, куһаҕан киртэйэхтэн дьиэтин ыраастыыр.

—Тумуҕ концерка тоҕо кыттыбатыгыт?

—Билиэппитин эрдэ ылан кэбиспиттэр этэ. Халлар буоллаххытына, өрөскуоту барытын бэйэҕит уйунуҥ диэбиттэрэ. Ону биһиги хайаан кыайыахпытый? Сууллаах курдук эбиппит. Иллэрээ сыл маннык фестивальга «Чолбон», былырыын «Ай-тал» ансамбллар кыттыбыттара, эмиэ түмүк концерка кыайан кыттыбакка төннүбүттэрэ. Бэйэбитигэр да, атыттарга да сооччу буолла. Италияттан сылдьар Антонио Руссо бу күнү эһиэхэ анаан интервью ылыах буолбутум табыллыбата»,—диэн харах уутун таһааран ытыы хаалла. Саха сиригэр ыҥырыы, тиийиэм»,—диир.

—Эһигини ким эмит ыҥырда дуо?

—Ыҥырааччы элбэх. Холобур, ити Куприянов бэйэтин бүтүүтэ студиятыгар кэлэргэ этэр. Белоруссияттан Андрей Зубуевскай ыҥырар.

—Музыкальнай фестивальтан уратыы атын дьаһалларга сырыттыгыт дуо?

—Мин Испанияттан сылдьар ити дойду парламенын чилиэнэ, ЮНЕСКО, ХНТ курдук тэрилтэлэри салайсар Анна Баллетбоны кытта көрсүһүүгэ сырыттым,—Николай Максимович кэпсиир.—Уота суох сэрии кэнниттэн атын проблема турда. Ол—дьадаҥы диир. Дьиктитэ баар дьадаҥы элбох оҕолоох буолар эбит. Ол бэйэни комүскээн көрүҥэ диэн быһаарар. Биир оҕоҥ оллоҕуна, иккис, үһүс, о.д.а. оҕолорун син тыыннаах хаалалларыгар эрэллээх буолар эбиккин. Салайар структура уруккутунан олорор, үтүмэннээх сэрии сэбэ оҥоһуллар, сангардыллар, ол аата, ким эрэ сэриигэ бэлэмнэнэр диир. Истэргэ элбох соһуйу кэпсээтэ.

—Кыратык кэпсээммититтэн туоруохха эрэ. Ити эн толорбут ырыаларыҥ автора кимий?

—Тылларын мин суруйбутум, мелодияларын Дмитрий тупсарбыта.

—Мин дойдум диэки, түс хоту диэки
Һиэтэллэр туруйалар, туруйалар.
Сайыһа хааллым, хаһыытаан ылламы
Харанга хаайыы эрэннии көҥүө...—диэн курус тыллардаах ырыа эмиэ эйиэнэ дии? Хайдах итинник кэпин, саҥаа көтөн түспүтэй бэйэҕ зонаҕа олорботоҕ киһиэхэ?

—Биирдэ үөрэнэн уолун хаайыыга түбэспитэ уонна онно өлбүтэ, ол кутурҕаныттан үөскээбит ырыа.

Ырыа... Бу алтан чуораан айаҕы аһан көппөрү айаарыы буолбатах. Сүрэҕиҥ ыар айыытa, дириҥ кутурҕаныга ыллар ыһыырыа, үөрэ-көтөн дьоло таһынан барҕааҕтыы таһынаахыырыа бүүс-бүтүннүүтүн ыллаан—тылынан уонна музыканан—атын дьоҥҥо тиэрдиэххэ сөп. Ол кыаҕы, сүдү күүһү, ырыа кутун иэйэрилэргэ дьулуһар «Табык» ансамбльбыт айаныыр аартыга арылыннын, дьоһун тоҕуга тоҕус хаттыгастаах доҕун халлааҥҥа тиийэхтин!

М. СИДОРОВА.

«АММА» ЭКОЛОГИЧЕСКАЙ КУЛУУП СҮРЭХТЭНИИТЭ

«Амма» экологическай кулууп сүрэхтэниитэ быйыл муус устар 22 күнүгэр Амма орто оскуолатын физзалыгар күнүс 2 чаастан саҕаламмыта. Музыка доҕуһуолугар уйдаран бэһистэн үөһэ кылаастар үөрэнээччилэрэ үөрэ-көтө стройга мустан тураллар, микрофоҥҥа география учуутала, ССРС культуратын туйгуна Н. И. Протодьяконов бэрт холкутук туттан кэлэн саҥаран барда:

—Күндү оҕолор, учууталлар уонна ыалдьыттар! Бүгүн биһиги оскуолабытыгар, биһиги историябытыгар хаһан да умнуллубат кэрэ-бэлиэ күн. Оскуолабыт 1995—1996 сс. үөрэх дьылыттан «Мындаҕаайы ытыыта» диэн экологическай программаны ылынан үлэлии олорор. Оттон бу программа олоххо киириитигэр улахан оруолу «Амма» оҕолор экологическай кулууптара ылар, ылыа. Бүгүн «Амма» кулууп дьиҥнээх тэрилтэ буолан үлэҕэ киириитин бэлиэтиибит.

Салгыы Николай Иннокентьевич кулууп төрүттэниитигэр истиҥ-иһирэх алгыс тылын этэр.

Саҥалыы көрүүлээх, төрүт культуралары ыйыллэрэтэр сиэммит, айылҕа бары кэрэ көстүүлэрин өрүһүйбүт, туталлыбыт айгаҕа диринник ытыктабыл, таптал аргыстаах бу кулуупка экологтар, туристар, сибэкки таптааччылар, кыраайы үөрэтээччилэр, үүнү харыстааччылар, тыа доҕотторун секциялара үлэлиэхтэрэ.

Оскуола директора М. Г. Кожуров эдэр эколог-тарга ситиһиилэри баҕарда. Ол кэнниттэн мутук-чааҕа сиэнээх халыҥ тастаах «Амма» экологическай кулууп дастабыраныатата 80-ча үөрэнээччи-тэ туттарылынна. Аҕыс чилиэннээх кулууп сэбиэтэ бэрилиннэ.

РФ норуотун үөрэҕириитин туйгуна, математик-учуутал Е. А. Сыырников «Амма» эко-кулуубу ара-ҥачылатан аал уоту аһатта.

Нэһилиэк кырдьаҕастарын ааттарыттан А. П. Ефимов, дьахтар, дьиэ кэргэн проблемаларыгар специалист З. С. Хастаева истиҥ эҕэрдэлэрин тиэрдилэр. Кыһыллар эко-кулуун тэрилиибитинэн саҥа сүүрээн, сэргэхсийии уоскуурун этэн туран, айылҕа харыстабылыгар айымньылаах үлэни баҕардылар.

...Ноҕуө күнүгэр хас да этэрээт буолан баһуоҕэк дьиэлэрин көрийэн уулусса ырааһыы, саҥаан сыбуэр иһигэр баар буолуохтааҕы көрөр эдэркээн экологтары көрсүбүтүм. Бу кулууп үлэтэ улууска сөбүлүү ылларыгар баҕарыам этэ.

А. ЕФИМОВ, хаһыат общ. корр.

ХАННАҔЫТЫЙ, ЧУРАПЧЫТТАН ДЬҮӨГЭЛЭРБИТ?

Биһиги дьоллоох Дьокуускайга кэлэн баран хатыҥ чараҥнардаах Чурапчы диэки кыайан барбатыбыт. Ол иһин сурук нөҥүө дьүөгэ кыргыттарбытын ахтан-санаан ааһыахпытын баҕарабыт.

Биһиги билигин Чурапчыга олорор, үлэлиир Саргылана Николаевна Максимованы — Дьяконованы уонна Наталья Дмитриевна Никитинаны кытта Бүлүүтээҕи педагогическай училищеҕа үөрэммиппит.

Саргычок уонна Наташа ис-истэриттэн бэһиэлэй, көрдөөх тыллаах-өстөөх, чараас дуоһалаах дьон. Иккиэн уус-уран самодеятельноска кыттаалларын сөбүлүүллэр. Хас концерт ахсын ыллыыр туойар, үҥкүүлүүр, сиэннэлэргэ оонньуур этилэр. Тэрийэр талааннаахтара.

Уу сахалыы тыллаах Саргычок оҥу-маны хоһуйан биир тыынынан этэн кэбиһэрэ. Сахатыныан базй тыллаах буолан концердары барҕа салайара, сыбаайбаларга тамадалыыра. Гитараҕа дарааны, баяҥҥа даҕаан тэгинээн үчүгэйдик оонньуур уонна байэтин доҕуһуолугар ыллыыр. Хоһоону ииһини долгутардык ааҕара, поэзия биэчэрэгэр кыттан лауреат буолбута. Биһиги киниэхэ сурүйүөн сөптөөх дии санаабыт. Бүлүүгэ сылдьан Саргычок Мина диэн бэртээхэй уолу көрсөн таптаалларын холбоон ыал буолбуттара уонна Чурапчыга барбыттара.

Оттон Наташа сэбэтигэр тылыгар мелодия айан чэпчээбэхтик ыллыыра бу баар курдук. Волейболга, баскетболга училище чиэһин көмүскээбитэ.

Наташа уонна Саргычок дьон туттарын-хаптарын үүт-маас түһэрэн, саҥаларын-иҥэлэрин пародиялаан үгүстэ «быара суох» мыталлара. Ол иһин биһиги: «Сыыһа кэпни талбыккыт, артыыстаан аһаан», — дэһэрбит. Ону оҕолор кинилэр: «Учуутал—артист буолуохтаах», диэн хоруйдууллара.

Өссө Чурапчыга биһиги кытта үөрэммит Эдьигээн улууһун кыыһа Оксана Ивановна Ксенофонтова баар. Кини эмиэ күлэн-үөрэн, кэпсэтэн-ип-сэон бэртээхэй киһи.

Дьүөгэлэрбит, үһүөн кыттыһан мини-театрда тэрийиҥ. Эһиэхэ сорудах: убулуойу тэрийиҥ. Бүлүүгэ көрсүөххэ диэри!

Бары үчүгэйи баҕара хаалллыбыт биирэ үөрэммит биэс дьүөгэ кыргыттаргыт.

Миҥ аҕабыт 1995 сыл бэс ыйын 13 күнүгэр «Саҥа олох» «Аҕабын хорсун быһыыта—уолугар» диэн ааттаах ыстатыйам бэчээттэммитэ. Онно старшай сержант Кузьмин Семен Афанасьевич дьылыээҕ хорсун быһыытын оҥорбутугар икки орденынан уонна бойобуой медалынан наҕараадаламмыта дуо диэн бэйэм бэйэбэр ыйытыы туруорбуммутум иккэнэ Оборона министерствотын киин архивыгар (Московскай уобалас Подольскай куоратыгар) бу киһи фронтоҕу сырыыларын туһунан туох матырыйаалларыгар ботоҕуран биллэраллэригэр көрдөһөн суруйбутум. Онно киһи кэлэн иһэн Дьокуускайга өлбүтүн, оҥу дойдутугар Чурапчыга таһааран көмпүттэрин уонна уҥуоҕар хаптаһыныгар «Здесь похоронен герой города Мозырь, кавалер орденов Отечественной войны II степени, Славы III степени и медали «За отвагу» Кузьмин Семен Афанасьевич. Родился 1919 г. Умер 17 января 1945 г.» диэммитин ахтыбытым.

Дьонум, Белоруссия куората Мозырь диэнинэн сэдиптээх буоллаҕа буолуо, Кузьмин Семен Афанасьевич туһунан киһи астыыр кэпитиннэрингин тиксэрдилэр. Оттон кэстөрүнэн, старшай сержант Кузьмин С. А. 61-с армия 55-с стрелковай дивизиятын 228-с стрелковай полкатыгар отделение командирынан сылдьыбыт. Суруккa үөһэ ахтыллыбыт орденнарын, медалын хаһан, хэтэнэк иҥэмэрдээх биһиэхэбинэн ылбыта, онноҕор иҥэмэрдэра кытта ыйыллыбыт. Салгыы киһи сатыы сылдьан разведка-

ТҮӨРТ ЫЙ ИҺИГЭР ҮС НАҔАРААДА

лыыр взвод разведчиктыгар сылдьыбытын эппиттэр.

С. А. Кузьмин хайдах курдук хорсуннук, сэрииләэҥитин туһунан учуутала, эмиэ да кэлин биир-гэ үөрэммит табаарыһым И. М. Павлов быдырыын бэчээттэммит «Өлбөөдүйбэт кэриэстэбил» диэн кинигэтигэр суруйуутун ааҕала быһ. Аҕа дойду сэриитин II степеннэ орден ылабыгар наҕараадалыыр илиискэ маннык суруллар:

«Сержант Кузьмин бойотин эбээһинэһин туйгуннук билэр эрэ буолбакка, оҥу үчүгэйдик толорор командир.

1944 сыл тохсунньу 12—18 күннэригэр бэйэтин отделениетын кытта хаста да өстөөх ииникэ киирбитин туораан тахсан командование сорудахтарын чуолкайдык толортообута, өстөөх ытыалыыр точкаларын билбитэ, сыаналаах сибидиэнньэлэри булаттаабыта.

1944 с. тохсунньу 15 күнүгэр Клинскай дэриэбинэ оройуонугар разведчиктар бөлөхторун салайан барбыта. Өстөөхторго баллан хаалбыттара. Кэмүскээһиргэ эрэ тиийбиттэрэ. Сержант Кузьмин аан маҥнайгынан иинни тас-пыммыта, өстөөхторго гранаталары бырахаттаабыта. 2 немец саллаатын өлөрбүтэ. Ол түмүгэр сүтүгэ суох дьонноругар төннүбүттэрэ. Ол күн кыргыһыы бара турдаҕына иһирдьэ иннирэн өстөөх ыта сытар пулеметун алдьаппыта.

Үгүс түбэлтэлэргэ оҥорбут итинник хоодуот быһыылара кыайыынан түмүктэммиттэрэ. Командованиеҕа улахан наадалаах матырыйааллар булуллубуттара.

228-с стрелковай полк командира подполковник Коненко.

55-с стрелковай дивизия командира гвардия полковнига Андрусенко сөпсөспүт, наҕараадаҕа 61-с армия командующайа Советскай Союз Геройа гвардия генерал-лейтенана Белов бигэргэппит».

Биир дойдулаахпыт, убайбыт, аймахпыт Кузьмин С. А., кырдьык да, улахан хорсун сэриигит эбит диэн соҕо-махтайа саныыбын. Тоҕо? Ол манныктан. Кини армияҕа 1943 сыл олунньу 22 күнүгэр ыҥырыллар (тылланан барбыта). Саха национальнай байыаннай оскуолатын бүтэрбит, сержант званиелаах кадровай байыаһы уһуннук үөрэппэккэ эрэ сэриигэ киллэрбит буолуохтаахтар. Ити сыл алтынньы 14 күнүгэр «Хорсунун иһин» медалынан, сэтинньи 27 күнүгэр «Албан Аат» III степеннэ орденынан (Кыһыл Сулус орденыгар түһэрбиттэрин солбуйбуттар) уонна 1944 с. тохсунньутугар оҥорбут үөһэ ахтыллыбыт хорсун быһыытын иһин «Аҕа дойду сэриитин II степеннэ» орденынан наҕараадаланар атыннык эттэххэ, түөрт ый иһигэр үс наҕараадаҕа тахсан кэлэр. Ити быыһыгар 1943 с. сэтинньи 12 күнүгэр Белорусскай фронтка чэпчэкитик баһырбытын туһунан суруллан сылдьарын билэллэр.

Старшай сержант Кузьмин 1944 с. сайыныгар ыараханнык баһырбытын уонна 1945 с. тохсунньутугар баһырбытынан өлбүтүн буолан дойдутугар ыыталлыбытын туһунан И. М. Павлов кинигэтигэр суруйар. Дьэ, оччотугар маннык биир тэҥник хорсуннук сэриилэспит киһи ыараханнык баһыырлар диэри 5-6 ый устата хайдах сэриилэстэ, ол иннинэ бастала суох наҕараадаламмыт киһибит тоҕо «аҕырымнаата», тоҕо Мозырь куорат геройа диэбиттий уонна ол туһунан наҕараадалыыр илиистэргэ ханна да ахтыллыбатаҕый? Маннык эбэн сорох наҕараадаларын ситэ ылбатаҕын туһунан дойдутугар кэлэн иһэн Яковлев Иван Спиридоновичка Иркутскайтан истаҕына көрсөн кэпсээбитин ахтабын. Семен Афанасьевич барыта 5 төгүл наҕараадаҕа түһэриллибит, этэнгэ тыыннаах эргиллэн олоро түспүтэ буоллар, ити чуолкайданара хааллаҕа.

Түмүкпэр старшай сержант Кузьмин С. А. бойобуой сырыыларын салгыы ирдэһиэҕиҥ диэн бары аймах-билэ дьоҥҥор, чуолаан, Исаак Саввин, Егор Аммосов оҕолоругар туһаайан этэбин. Баҕар, саха өссө биир Геройа киһи буолаарай?

Эдуард КУЗЬМИН, педагогическай үлэ ветерана, норуот үөрэҕириитин туйгуна.

ҮӨРЭНЭЭЧЧИЛЭР САЙЫНҤЫ СПАРТАКИАДАЛАРА

ЭСТАФЕТАҔА—РЕКОРД

Быйыл Олимпийскай оонньуулар төрүттэммиттэрэ 100 сылын туолуутугар аналлаах үөрэнээччилэр республикатааҕы сайыҥҥы II спортивнай оонньууларa спорт 10 көрүҥнэригэр бэс ыйын 17—21 күннэригэр Дьокуускайга ыытыллыахтаах. Улуус үөрэнээччилэрин спартакиадата онно бэлэминии курдук буолла. 15 оскуолалартан ыам ыйын 25—23 күннэригэр волейболга, чэпчэки атлетикаҕа күрэхтэстилэр.

Волейболга уолаттарга Сылаҥ оскуолатын хамаандата бастаата, хатыылар иккис, хайахсыттар үһүс буоллулар. Бу көрүҥҥэ кыргыттар күрэхтэһиилэригэр Мугудай орто оскуолатын хамаандата бастаата, аммалар иккиһи ылтылар, үһүскэ дириҥнэр таҕыстылар. Пермякова Ньургуйаана (Дириҥ), Дьячковская Сардаана (Амма), Алексеев Алеша (Сылаҥ), Адамов Коля (Чакыр), «Бастыҥ оонньооччулар» анал бириэмэтэринэн наҕараадаланнылар.

Чэпчэки атлетика көрүҥнэригэр хамаандаҕа бастакы миэстэни интернат-оскуола спортсменнара ылылар, иккискэ Амма, үһүскэ Болтоҥо оскуолалара таҕыстылар. Кыра саастаах кыргыттар 100 м сүүрүүлэригэр Дьячковская Рита (Амма), Павлуцкая Маша (Болтоҥо) финишкэ тэбис-тэҥҥэ кэлэннэр бастакы иккис миэстэлэри ылар-дастылар. Кыра уолаттарга Синцев Саша (Сылаҥ), улахан кыргыттарга Петрова Марианна (оскуола-интернат), улахан уолаттарга Далбаев Ганя (Дириҥ) бастаатылар.

200 м сүүрүүгэ Дьячковская Рита бастакы миэстэҕэ таҕыста, кыра уолаттарга Егоров Алеша (Алаҕар) кыайда. Улахан кыргыттарга гимназия үөрэнээччилэрэ Барахова Марианна, Романов Петя тэҥнээхтэрин булбатылар.

400 м дистанцияҕа интернат-оскуолалар кыайдылар. Ол курдук, Лебедева Сусанна, Скрябина Маша, Захаров Коля уонна Амма орто оскуолатыттан Николаев Илья кыайыыны ситистилэр. Улуускут бастыҥ сүүрүүтэ Коля Захаров 800 м эмиэ бастакы кэрдиискэ тахсары ситиспэтэ. Бу дистанцияҕа Егорова Папа (Болтоҥо), Сидоров Дима (Амма), Чичигинарова Люда (интернат-оскуола) бастаатылар.

1500 м Грязнов Слава (интернат-оскуола), Попова Надя (Болтоҥо), Ильин Вася (интернат-оскуола) кыайдылар. Попова Надя республика билиэр сүүрүктэрин Чичигинарова Люданы, Попова Анжеланы кэннигэр хааллэрбытa хайҕаныан сөп.

Петрова Марианна 3000 м холкутук бастаата уонна спартакиада 3 дистанциятын кыайыылааҕынан буолла. 5000 м бу дистанцияҕа республика чемпиона Ильин Вася бу дааҕарыыта үчүгэй бэлэмнээхин көрдөрдө, бастакы миэстэни ылла.

Ыһыахтаах — хаһыылаах күрэхтэһии 4х100 м эстафетаҕа таҕыста. Кыра кыргыттарга болтоҥолор, кыра уолаттарга дириҥнэр, улахан уолаттарга гимназия уонна улахан кыргыттарга интернат-оскуола спортсменнара кыайыылааҕынан таҕыстылар. Бу эстафетаҕа Петрова Марианна, Чичигинарова Люда, Павлова Майя, Скрябина Маша састааптаах интернат-оскуола хамаандатын сүүрүктэрэ 58,06 сек. кэлэннэр улуус рекордун түһэрдилэр.

Спартакиада түмүгүнэн үөрэнээччилэр республикатааҕы сайыҥҥы II спортивнай оонньууларыгар кыттар улуус хамаандата чуолкайданна. 1994 с., I спортивнай оонньууларга Ленскэй, Дьокуускай куораттар спортивнай хамаандаларын кэннилэриттэн үһүс миэстэни ылбыппыт. Быйылгы күрэхтэһиилэргэ оҕолорбутугар өссө ордук ситиһиини баҕарабыт.

Николай ФЕДОРОВ, улуустааҕы үөрэх управлениетын специалиһа.

Улуус дьаһалтатын 1996 с. маи ыйын 21 күнүгэр 208 №-дээх дьаһала

НЭҺИЛИЭННЬЭҔЭ АҔАЛЫЛЛАР УУ ТАРИФЫН ТУҺУНАН

Сайыҥҥы кэм саҕаламмытынан, улуус бары предприятиелара, тэрилтэлэрэ нэһилиэнньэни уунан хааччыйыылларыгар маннык тарифы олохтуурга: техническэй уу 1 буочукатыгар—3500 солк., иһэр уу 1 буочукатыгар—5000 солк.

Улуус дьаһалтатын баһылыгын экономикаҕа уонна үпкэ солбуйааччыта С. ЕВГРАФОВА.

Эҕэрдэлиибит!

Убаастабыллаах коллегабытын, норуот үөрэҕириитин туйгуна, «Челябинскай-40» ветеранын, пенсионер-учууталы МАКАРОВ Григорий Константинович «Аҕа дойдута үтүөлэрин иһин» II степеннээх орден-медалынан наҕараадаланнымыкхынан эҕэрдэлиибит.

Баҕарабыт Эйиэхэ кытаанах доруобуйаны, үүнэр көлүөнэни иитиигэ, общественнай үлэҕэр ситиһиилэри, тус олоххор, чугас дьоннор дьолу-соргуну.

Улуус историктарын холбоһуга.

x x x

Убаастабыллаах коллегабытын—Россия, ССРС норуотун үөрэҕириитин туйгуна ЧИЧИГИНАРОВА Мария Ивановнаны сыралаах үлэк сыаналанан «Саха Республикатын норуотун үөрэҕириитин үтүөлээх үлэһитэ» аатын ылбыккынан истиҥник эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үлэҕэр өссө үрдүк ситиһиилэри, тус олоххор дьолу-соргуну.

Улуустааҕы үөрэх управлениета.

x x x

Күндүтүк саныыр балтыларбын, эдьиийдэрбитин КОЛЕСОВА Дария Семеновнаны, ТОСКИНА Мария Петровнаны 60 сааскытын туолбуккутунан итэнтик, истиҥник эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт иннибитин да дьоллоохтук-соргулаахтык олороргутугар.

Бары үчүгэйи кытта эдьиийгит Колесова Елена Ивановна, кини оҕолоро, кийииттэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ.

x x x

Петр Николаевич КАЛАЧЕВКА

Барыга дэгиттэр:
Тустууга маастар,
Дуобакка кандидат,
Бастыҥ саахыматчыт,
Хомоҕой хомусчут,
Ардыгар хоһоонньут,
Бэртээхэй оҕуруотчут,
Дьоҕурдары сайыннаран
Дьоһун дьону иитэччи,
Улахан ыал аҕата,
Кэрэмэс киһи, Калачев,
Үйэ аҥардаах үбүлүөйгүнэн
Эҕэрдэ буолуохтун!
Олоҕуҥ иккис аҥарыгар
Өрүүтүн итии курдук
Дьол-соргу аргыстастын!

Эҕэрдэни, алгыһы кытта саахыматчыт доҕотторуҥ.

МАХТАНАБЫТ

Күндү ийэбитин, эбэбитин, үлэ ветеранын, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтооҕун СИВЦЕВА Зинаида Романовнаны сүтэрбит ыарахан күннэрбитигэр, кинини Дьокуускайтан дойдутугар таһаарарга уонна тиһэх суолугар атаарарга күүс-көмө, өйөбүл-тирэх буолан сүбэ-ама биэрбит Попов Вячеслав Егоровичка, Сивцев Григорий Иннокентьевичка, бары аймахтарбытыгар, ийэбит курдук саныыр эдьиийбитигэр Любовь Ивановна, күтүөппүтүгэр Прокопий Васильевич Неустроевтарга, Чурапчы сэлиэнньэтин дьаһалтатыгар, эт-үүт комбинатын коллективыгар, профкомун председателигэр Александрова Любовь Дмитриевнаҕа, улпотребсоюз, «Якутводмелиорация» ПМК-тын, «Чурапчыагрострой» АО, культура управлениетын, ветстанция, метеостанция, «Сахателеком» филиалын коллективтарыгар, чугас ыалларбытыгар, ийэбит дьүөгэлэригэр, биһиги үөрэммит табаарыстарбытыгар истиҥ махталбытын тиэрдэбит.

Барыгытыгар дьоһун доруобуйаны, ситиһиилээх үлэни, аныгыт да амарах санааҕыт аҕыраабатыгар, бары үтүөнү, кэрэни баҕарабыт.

Кэргэнэ, оҕолоро, кийииттэрэ, сиэннэрэ.

ОДЬУЛУУННААҔЫ ПТУ ҮӨРЭХХЭ ЫҤЫРАР

Училище 1996—1997 сс. үөрэх дьылыгар маннык идэлэргэ үөрэнээччилэри ылыаҕа биллэрэр:

—ыһаайба хаһаайката (оҕуруот аһын үүннэрээччи, иистэнньэк, бухгалтер)—үөрэнии болдьоҕо 3 сыл;

—тыа хаһаайыстыбатын маастара (массыынаны оҥоруохтуур слесарь, тракторист-машинист, сүөһү иитиитин маастара, «С» категориялаах суоппар)—үөрэнии болдьоҕо 3 сыл.

Орто үөрэҕи бүтэрбиттэргэ:

—«С» категориялаах суоппар ыраастаах тыа хаһаайыстыбатын электромонтера—үөрэнии болдьоҕо 1 сыл;

—алмааһы кырыылааччы, үөрэнии болдьоҕо 6 ый.

Орто үөрэҕи бүтэрбиттэргэ лицейскэй группаларга:

—алмааһы таҥастааһын техник-технолога—3 сыл;

—көмүс оҥоһуктары оҥоруу техник-технолога—үөрэнии болдьоҕо 3 сыл.

Сатаатэ суох орто үөрэҕи бүтэрбит группаларга киирбиттэр идэни таһынан орто үөрэҕи ылаллар.

Училищеҕа ылыллыбыттар стипендиянан, босхо аһылыгынан, наадыйааччылар уопсай дьиэнэн хааччыллаллар. Үөрэххэ киириигэ ордук бараабынан тэриллэлэри, хаһаайыстыбалары кытта дуогабардаахтар, тулаайахтар, элбэх оҕолоох дьиэ кэргэн оҕолоро туһаналлар.

Директор аатыгар бэриллэр сайабылыанньаҕа маннык докумуоннар сыһыарыллаллар:

—үөрэҕи туоһулуур докумуон (дьиҥнээҕэ);

—086У №-дээх мед-ыспыраапка, суоппар группатыгар киирээччилэргэ идэтитэр сөп түбэһэрин туоһулуур анал формалаах мед-ыспыраапка;

—3х4 см кээмэйдээх 4 фотокарточка;

—дьиэ кэргэнин туһунан ыспыраапка;

—дьиэ кэргэнин дохуотун туһунан ыспыраапка.

Үөрэххэ киирии сирэй кэпсэтиинэн, лицейскэй группаларга тестированиенан быһаарыллар. Үөрэх бары группаларга балаҕан ыйын 1 күнүттэн саҕаланар. Докумуоннары тутар комиссия бэс ыйын 1 күнүттэн үлэлиир.

Аадырыспыт: 678708. Чурапчы улууһа, Дьабыыла бөһүөлэгэ, ОПТУ. Тел. 21-104, 24-342.

Приемнай комиссия.

ИЛИН ЭҤЭР УЛУУСТАР БАЙЫАННАЙ-ПРИКЛАДНОЙ МНОГОБОРЬЕҔА АҺАҔАС ЧЕМПИОНАТТАРА

Чемпионат «Алаас ааттаах, дойду сурахтаах» диэн девизинэн Мугудай нэһилиэгин Маралаайы бөһүөлэгэр бэс ыйын 7 күнүгэр күнүс 2 чаастан Аҕа дойду Улуу сэриитин актыыбынай кыттыылаахтара Николай Михайлович уонна Лука Афанасьевич ДЬЯКОНОВТАР бирииһистэригэр ыытыллар.

Сыала-соруга: спорт бу көрүҥүн пропагандалааһын, эдэр ыччаты аҕа көлүөнэ албан ааттаах олоҕун үтүө холобурдарыгар иитии, байыаннай сулууспаҕа бэлэми тупсарыы.

Усулуобуйата: күрэхтэһии группаларынан — эр дьон, дьахталлар. 1978 с. төрүөх уонна эдэр уолаттар, кыргыттар ортолоругар биирдиилээн бастыыр иһин ыытыллар. Спортсмен 30 тыһ. солк. төлөөн кыттар. Күрэхтэһээччи ахсаана хааччахтаммата суох. Бэйэ кыра калибрдаах саалаах буолуохтаах.

Спортсменнар пааранан стартыыллар. 50 м сүүрэн кэлэн 50 м баар сыалы ыталлар. Ким эрдэ суулларбыт ол кыайар.

Чемпионнарга анаан фронтовиктар оҕолорун дьиэ кэргэттэрэ сыаналаах бирииһистэри олохтоотулар. Бастаабыт эр киһи, уол «Иж» мааркалаах сааларынан, дьахтар, кыыс ыарахан сыаналаах ювелирнай кэргэллэринэн, өйдөбүнньүк медалларынан наҕараадаланаллар.

Биһиги ытыктыыр, чаҕылхай олоҕу олорон ааспыт дьоммут бирииһистэригэр кэлэн кыттаргытыгар ыҥырабыт!

Дьяконовтар дьиэ кэргэттэрэ,
«Саҕах» киин,
Мугудай нэһилиэгин дьаһалтата.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Сүһаллык 1986 сыллааҕы үчүгэй туруктаах «Мицубиси-Трейдия» 4ВД автомашинаны. 21-672 тел. билсэргитигэр.

Улуус дьаһалтатын 27 күнүгэр 217 №-дээх дьаһала

БАЛЫК БУЛТААҺЫНЫН БЭРЭЭДЭКТЭЭҺИН ТУҺУНАН

1. Улуус территориятыгар мая ыйын 30 күнүттэн бэс ыйын 15 күнүгэр диэри балык ыамынан сибээстээн балык бултааһынын бары көрүҥүн бобоорго.

2. Чурапчы күөлэ уратты хаарыстаабар күөллэр ахсааннарыгар киирэринэн, кырыстааһыны 25 м ньоха балык ыамын кэнниттэн бииһ киһиэхэ, 25 м уһуннаах, 35 мм харахтаах 1 илимнээн балыктыырыгар көҥүллэнэр.

3. Бу уураах туолуутун хонтуруоллааһынын айылҕа харыстабылын комитетыгар (Монастырев В. М.), ИДьО (Аржаков В. В.), булчуттар уонна балыксыттар обществоларыгар (Неустроев Н. Д.) сүктэрэргэ.

Улуус дьаһалтатын баһылыга И. СИВЦЕВ.

Хаһыат мая ыйын 28 күнүнээҕи нүөмэрэ типография коллективын буруйунан хойутаан тахсыта.

Күндү ийэбит, эбэбит, Хайахсыт нэһилиэгин олохтооҕо

ФЕОФАНОВА Анастасия Еремеевна

81 сааһыгар ыалдьан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, бары аймахтарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Оҕолоро, сиэннэрэ.

Тыыл, үлэ ветерана, Болтоҥо нэһилиэгин олохтооҕо

КРИВОШАПКИН Иван Семенович

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Таптыыр убайдара, бырааттара, аймахтара Иван Семенович өлбүтүнэн оҕолоругар Васильевтар, Кривошапкиннар, Кронникова М. Н.,

—Кыыһыгар Болтоҥо орто оскуолатын учууталыгар Кривошапкина Розалия Ивановнаҕа улуустааҕы үөрэх управлениета, үөрэх үлэһиттэрин профсоюһун улкома.

—Эмиэ киниэхэ Болтоҥоттон бииргэ үөрэммит доҕотторо.

—Оҕолоругар, сиэннэригэр Дьокуускайтан бырааттара Попов Б. Н., Попов Вл. С., Попов И. В., Попов Ст. А., Томскайдар, Романовтар, Васильева Н. А., Хатастан Попов А. А., Чурапчыттан Попов А. А., Попов Н. Н.,

—Кыыһыгар Кривошапкина Розалия Ивановнаҕа Саввин Роман Максимович.

—Оҕолоругар Розалия Ивановна, Петр Иванович Кривошапкиннарга, Иванова Евдокия Ивановнаҕа, күтүөтүгэр, кийиитигэр, сиэннэригэр Стручковтар, Михайловтар, Алексеевтар.

Тыыл, үлэ ветерана, Хоптоҕо нэһилиэгин олохтооҕо

ЯКОВЛЕВА Варвара Дмитриевна

уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Кыыһыгар Соловьев орто оскуолатын учууталыгар Федорова Мария Николаевнаҕа Соловьев орто оскуолатын коллектива, улуустааҕы үөрэх управлениета, нуучча тылын учууталларын түмсүүлэрэ, норуот үөрэҕириитин үлэһиттэрин профсоюһун улкома.

—Кэргэнигэр убайдарыгар Николай Ивановичка Мария, Андрей Листиковтар, Макаровтар, Семена Борисова, Корниловтар, Паша, Алексей Листиковтар.

—Күндү саҥастара Варвара Дмитриевна өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар Чурапчыттан, Чакыртан, Болтоҥоттон Эверстовтар дьиэ кэргэттэрэ.

—Бииргэ үлэлиир коллегабытыгар кыыһыгар Мария Николаевнаҕа, кийиитигэр Лидия Лазаревнаҕа, кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр Дириҥ агро-оскуолатын коллектива.

—Күндү саҥастара Варвара Дмитриевна өлбүтүнэн кырдьаҕас убайдарыгар кэргэнигэр Николай Ивановичка, оҕолоругар Дириҥтэн Эверстовтар, Сергеевтар, Дьокуускайтан Бурцевтар.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 86 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-880, отделы — 21-884, общий — 21-848.

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахаполиграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты: 54007. Объем—1 усл. п. лист. на 4-х страницах.

Автор суругар этиллэр санаа редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбэһэр буолбатах. Суруктар ыйыллар чаачыллар кирдьигэстэригэр эппиэтинэһи автор бэйэтэ сүгэр.

Чурапчинская районная типография Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат», с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 86 «а». Подписано в печать 27.05 18 ч. (гр. 18.00). Тираж 3369.

Заказ № 63.